

EEEH Dergi

Eşit, Erişilebilir, Engelsiz Hayat

Sayı: 64

Haziran 2019

Editörler: Meral Sözen, Burak Sarı.

Yazım Denetimi: Gülcan Altun, Canan Çam Yücel.

Web Sorumlusu: Burak Sarı.

Yayınlayan: Engelsiz Erişim Derneği.

İletişim Bilgileri:

Web: <http://eeeh.engelsizerisim.com>

E-posta: eeehdergi@gmail.com

Facebook: www.facebook.com/eeehdergi

Twitter: www.twitter.com/eeehdergi

İçindekiler

Editörden	1
ENGELSİZ GEZİ	2
DEĞİŞİME BASTON AÇTIM	4
AIRA İLE İLGİLİ BİLGİLER GELMEYE DEVAM EDİYOR	7
NE DERSİNİZ?	9
GÜZEL GÜNLER GÖRECEĞİZ	12
KÖRÜN ARKADAŞI OLMAK	14
OTOBÜSÜM UÇAR GİDER	16
KARANLIĞIN HIZI KİTABI ÜZERİNE	18
İŞARET DİLİNDE EYLEMLER	20

Editörden

Mevsim yaza dönerken bizler de taze meyvelerle heybemizi doldurup geldik.

Malum yaz mevsimi tatil mevsimi. Sevgi Mart mevsim dönüşlerini bile umursamadan sezonu açmış. Yaptığı tatilin havasını atmak için de erişilebilirlik sorunlarını bahane etmiş.

Leyleği bastonla takip eden dostlarımızdan birisi de Batuhan Demir. Batuhan öğrenci değişimiyle Amerika'ya gidiş sürecini anlatıyor.

Elif Emir Öksüz, Aira anlatımlarına devam ederek gelecekte daha bağımsız seyahatler için bizi ümitlendiriyor.

Sevgili editörümüz Meral Sözen öfkeli bu ay. Maruz bırakıldığımız mikrosaldırğan davranışlar üzerinden toplumun çarpık bakış açısına sağlam darbeler indiriyor.

Mikrosaldırğanlık her yerde. Burak Sarı da bir öğretmenin meslektaşları tarafından uğradığı ayrımcılık üzerinden bu konuyu irdeliyor.

Toplum önyargısı sadece bizi mi rahatsız ediyor? Sorumuzun yanıtı konuk yazarımız Zerrin Tezel'in muhteşem yazısında.

Sorunumuz sadece önyargı da değil. En basit kurallara bile uyulmaması ve yetkili birimlerin bu konudaki umarsızlığı bizi çeşitli tehlikelerle yüz yüze bırakıyor. Bahar Yavuz bu konuyu irdeliyor bu sayımızda.

Kadrolu konuk yazarımız Habil Bozkurt ise Karanlığın Hızı kitabının güzel bir değerlendirmesini yapıyor.

Yasemin Mart da işaret dili anlatımlarına ara vermeden devam ediyor.

Bu ay da bize ayrılan sürenin sonuna geldik. Temmuz sayımızda buluşmak üzere esen kalın.

ENGELSİZ GEZİ

Sevgi Mart

Sevgi.mart@gmail.com

Sayı: 64, Haziran 2019

Merhaba dostlar, malumunuz bir haftalık uzun bir Bayram Tatili geçirdik. Kimimiz ailesiyle buluştu; kimimiz gezip dolaştı; kimimiz de sakin sakin evinde dinlenerek geçirdi bu tatili. Ben de tatili fırsat bilip kendini yollara vuranlardandım. Uzun zamandır yollarda olmadığım için; yeni yol hikayeleri için ilaç gibi geldi bu ara. İstedim ki bu yazımda erişilebilirlik ve erişilemezlik üzerine gözlemlerimi paylaşayım sizlerle.

Öncelikle şunu ifade etmeliyim ki, birlikte yolculuk yaptığınız insanlar çok önemli. Ben bu gezide çoğunlukla ablam ve kız kardeşimle birlikteydim. Arabanın camından görünen manzaradan, yürüdüğümüz kaldırımlara döşenmiş taşlara kadar her şeyin betimlemesini yaparak; gördüğümüz her heykel ya da anıta dokunup incelememi sabırla bekleyerek; erişilebilir bir tatil deneyimi yaşattılar bana. Ablamın muhteşem betimlemeleri sayesinde, Antalya Kale içinin her sokağı, Torosların baharı, göllerin manzarası tüm ayrıntıları ile zihnimde canlandı. Girdiğimiz şehirlerdeki tabelaları, yürüdüğümüz ya da geçtiğimiz cadde isimlerini, kardeşim sayesinde öğrenebildim. Tabii ki gönül isterdi ki tam erişilebilirlik sağlansın ve ben tüm bunları kimsenin açıklamasına ihtiyaç duymadan anlayabileyim. Ancak bugünün koşullarında, bu erişilebilir tatil deneyimi için her ikisine de teşekkür ederim; benim özgürlüğüme müdahale etmeden ama erişilebilirlik adına da ellerinden geleni yaptıkları için. Sizlere de tavsiyem, eğer birileriyle birlikte seyahate çıkacaksanız; bu kişiler mutlaka erişilebilirliğe önem veren insanlar olsun.

Bu güzelliklerinin yanında, elbette çok can sıkıcı yönleri de oldu tatilimin. Güzergahımız Beyşehir, Antalya, Manisa ve tekrar Beyşehir'di. Bu güzergahta kullandığımız tesislerin sadece bir tanesinde rampa vardı. Diğerlerinde hiçbir erişilebilirlik düzenlemesi yoktu. Tabii ki hiçbirisinde sarı çizgiler ya da erişilebilir yönlendirme tabelaları bulunmuyordu. Yine hiçbirisinde engelli tuvaleti de yoktu. Namaz kılmak isterseniz, kullanmanız gereken mescitler en erişilemez yerlerdeydi. Kimisinin önünde çok yüksek bir basamak, kimisinin önünde inmeniz ya da çıkmanız gereken bir merdiven vardı. Bu söylediğim tesisler, öyle ücra köşelerde değildi. Uğrak yerlerinde, aktif kullanılan yerlerdi.

Yukarıda sergilediğim manzara, benim gibi sizleri de düşündürdü değil mi? Öyle ya engellinin tek başına sokağa çıkması bile mucizeyken; bir de seyahate mi? gidecek. O tesislere tek başına gelip ihtiyaçlarını gidermesi hayal bile edilemez değil mi? İlla çıkmak istiyorsa da yanında birileri ile çıksın. Tek başına ne işi var. Yok tek başına yola çıkmayı göze aldıysa da otobüsten inmesin, yol boyu tuvalete gitmesin, karnı acıkmasın, ibadetini yapmasın; tıpkı otobüsün bir koltuğu gibi, oturduğu yerden kalkmadan hedefe ulaşsın.

Elbette seyahatlerde erişilebilirlik sorunu, sadece dinlenme tesisleri ile sınırlı değil. Havaalanları, terminaller, garlar da erişilebilirlik düzenlemelerinden neredeyse hiç nasibini almamış yerler. Üstelik ne acıdır ki yeni inşa edilen ve yeni hizmete sunulan alanlarda da erişilebilirlik konusunda hiçbir çalışma yapılmamaktadır.

Peki bu anti erişilebilir düzenlemeler sadece duyarsızlıkla açıklanabilir mi? İhlal ettikleri değer sadece eşitlik mi? Aslında bu düzenlemeler ve söz konusu düzenlemelere hiç müdahale edilmemesi nedeni ile, bireylerin başta seyahat olmak üzere pek çok temel ve evrensel insan hak ve hürriyeti yok sayılmaktadır. Kişisel düzeyde yarattığı tahribatı anlatmaya ise herhalde gerek bile yoktur. Zira herhangi bir şekilde bu tesislerden ailesi veya bir arkadaşı ile birlikteyken yararlanan birisi, daha sonra tek başına seyahat edeceği zaman, biraz da bağımsız hareket yeteneğinden mahrumsa, defalarca düşünecek ve belki de tek başına yola çıkmaktan vazgeçecek ya da bindiği araçtan hiç inmeden gideceği yere ulaşacaktır. Yine aynı çağırımı yapacağım arkadaşlar. Tüm bunlar bizi yıldırmasın, sonuna kadar mücadele etmeye, yollara çıkıp; yol hikayeleri biriktirmeye; her kilometreye izimizi bırakmaya, bugüne değilse bile geleceğe yatırım yapmaya ve sesimiz çıktığında, boğazımız patlayana kadar "Bizde varız!" diye haykırmaya devam.

DEĞİŞİME BASTON AÇTIM

Batuhan Demir

batudem35@gmail.com

Sayı: 64, Haziran 2019

“Demek yeni değişimlere yelken açıyorsun?” diyordu en yakın arkadaşlarımdan birisi otururken. Kararlı bir ses tonuyla “Hayır.” dedim, yanımda katlı duran bastonuma uzanıp elimin tek hareketiyle açtım ve ekledim: “Yeni değişimlere baston açıyorum.”

Bu konuşma, arkadaşşıma üniversite değişim programları kapsamında Amerika’ya gideceğimi söylerken geliştđ, konuşmanın üzerinden de dört ay geçti. Bu yazımda da sizi de yaşadığım değişimlere ortak etmek, dört ayı tek bir yazıya sığdıramasam da olabildiğince özet olarak size de aktarmak istedim.

Öncelikle gelmeden önce yaptıklarımı anlatmakla başlayayım. Okuldaki başvuru ve kabul süreçlerini geçtikten sonra gideceğim okulun uluslararası ilişkiler ofisinden iletişimde olduğum kişiye görme engelli olduğumu belirten bir mail yazdım, okulun engelli ofisiyle tanışmak istediğimi söyledim. Onlar da beni hemen ofisten gerekli kişiyle tanıştırdı, üniversiteye gitmeden bir ay önce Skype yapıp ihtiyaçlarımı çıkardık. Ben derslerde bilgisayar kullanma, sınavlarımı elektronik formatta alma iznini ve kampüsü öğrenmem için ilk birkaç hafta birisini görevlendirmelerini istedim. Onlar da çok olumlu karşıldılar, sınav ve elektronik ihtiyaçlarımı kendileri halledip kampüsü öğrenmem için görme engellilik alanında çalışan Lighthouse adlı bir organizasyondan baston uzmanı dedikleri bir kişiyi görevlendirdiler.

İlk sürprizi de okula geldiğim ilk gün yaşadım. Bana kampüsü öğretsin diye verdikleri kişi kampüsü bilmiyordu. Duruma biraz içerleşem de “Beraber kaybolmanın pek manası yok.” diyerek kampüsü önce onun öğrenmesini, sonra da bana öğretmesini istedim.

Buradaki kampüsler Türkiye’dekinden biraz farklı, kampüsün bir kapısı ya da fiziksel bir sınırı bulunmuyor. Şehrin içerisinde yayılmış ve 2-3 kilometrelik bir alan, dolayısıyla derslere giderken 20-25 dakikaya kadar yürüyebiliyorum. Bu arada Amerika’nın hiçbir yerinde kılavuz çizgi de yok. Ben kampüsü bilmediğim ilk zamanlarda sadık dostlarım BlindSquare ve Google Maps’ı kullanarak bağımsızca hareket ediyordum. Tabii GPS beni her yerin kapısına götüremüyordu, çok yakına geldikten sonra yoldan geçen rastgele birisini durdurup gideceğim yeri soruyordum. O kişiler de ya doğru yönü tarif ediyor ya da “Hemen önündesin.” deyip bana kapıyı gösteriyordu. Tam gaza gelmiş, “Kimse kampüsü öğretmedi ama ben her yere gidip geliyorum.” diye ayaklarım yerden kesilirken havaların birden soğuması ve 0 derecelerin altına düşmesiyle kendimi soğuktan donar halde buldum. İşin kötüsü telefonum benden akıllı çıktı, telefonumu soğuk havalarda dışarıda 5 dakikadan fazla tuttuğumda bataryayı önce %20, 10, 0 gösterip kendini kapatıyordu. Bu da GPS kullanamamam

demek oluyordu, ama Allah'tan tam o sıralar da bana kampüsü öğreten kişiyle ilerleme kaydediyordum. Araştırdığımda bu durumun da "battery depreciation" adını verdikleri telefon ve batarya eskidikçe yaşanan bir durum olduğunu öğrendim, aşırı soğuk ve aşırı sıcak havalarda sıkça görülüyormuş. Maceralarınızda aklınızda olsun derim, başıma ilk geldiği zaman pek hoş duygular yaşadığımı söyleyemem.

Biraz üniversiteden ve engelliliğe bakış açısından bahsetmek istiyorum. Öncelikle geldiğim okul dünyada oldukça saygın ve iyi sıralaması olan bir yer. Malesef tam görme engelli olarak da 1980'den beri sadece 2 görme engelli mezun vermişler, ben de gelen 3. görme engelliyim. Üniversitenin engelli birimi aktif çalışıyor, görme engelliye servis konusunda deneyimleri olmasa da çok hızlı öğrenip aksiyon alıyorlar. Burada engelliliğe bir "mahremiyet" olgusu olarak bakıyorlar, yani siz istemedikçe engelli ofisi hocalara bile engelli olduğunuzu söyleyemiyor, bütün engellilere atılan maillerde herkesin maili gizli oluyor gibi uygulamalar var. Benim hoşuma giden uygulamalarından birisi de erişilebilirliği üniversiteye benimsetme yöntemleri oldu. Örneğin kariyer merkezi bir iş fuarı düzenliyor, ben de gitmek istediğimi ve asistan rica ettiğimi engelli ofisine söylüyorum. Türkiye'de olsam engelli ofisinde çalışan öğrencilerden birisini alıp fuara giderim, fakat burada ofis kariyer merkeziyle iletişime geçiyor. Benim görme engelli olduğumu, etkinliklerine katılmak istediğimi ve asistan talebimi iletiyorlar, okulun erişilebilirlik kurallarını hatırlatıyorlar. Bana asistanı da kariyer merkezi sağlıyor. Aynı şekilde kitaplarımı alırken de taramak yerine yayın evlerine mail atıp onlardan istiyorlar, genelde de hızlı bir şekilde elime ulaşıyor. Bana Türkiye'de yaptığımızdan daha verimli ve okuldaki birimleri de dahil eden bir çözüm olarak göründü, detaylı değerlendirmesini yerimiz olmadığından yapamıyorum.

Dersler bağlamında her şey Türkiye'ye çok benziyor, bütün slaytları hocalardan alabiliyorum, sınavlara bilgisayarla girebiliyorum. Farklı olarak anlatabileceğim Python bilgisayar programlama dersi almaya başladım. İlk derste hocam biraz şaşırda da benim varlığımı çok kolay kabul etti, ilk günden benimle 2 saat oturup tüm dönemin ve dersi bana nasıl erişilebilir yapabileceğinin üzerinden geçtik. Dersin bütün ödevleri görsel bir program ve grafik çizme üzerineydi, fakat hocam aynı konseptleri öğrenebileceğim bir alternatif müfredat tasarladı, bu müfredatı sınıftaki diğer öğrencilere de sundu. Aynı zamanda hocam dersi anlatırken kodları projeksiyonda yazıyordu, fakat ben takip etmekte zorlanıyordum. Gidip konuştuğumda Google Docs açmasını, kodları oraya yazmasını rica ettim. Dönemin kalanında bu yöntemi uyguladık, ben de dersi herkesle aynı anda, aynı yerde anlamaya başladım. Olayın sevindirici tarafı sınıftaki diğer öğrenciler bizim Google Docs'u görünce bu belgeye erişmek istediklerini söylediler, aslında bu erişilebilirlik yöntemleri sadece benim değil tüm sınıfın işini kolaylaştırmış oldu.

Sosyal hayattan da kısaca bahsedecek olursam arkadaşlıklar çok güzel başlıyor, ummadığınız yerde herkes selam veriyor, nasılsınız diye soruyor. Ben de ilk zamanlarda heyecan yapıyor, "Vay be, herkes benim halimi hatırlıyor" diyordum ama sonrasında bu sohbetlerin devamının gelmediğini fark ettim. Sonuç olarak da arkadaşlıkların Türkiye'deki kadar derin olmadığını anladım, iyi başlayıp sonu gelmeyen bir selamlaşma olduğunu fark ettim.

Her şey toz pembe mi? Hayır tabii. İlk geldiğimde yaşadığım çevrenin, konuştuğum dilin birden değişmesinin, kimseyi tanımadığım bir yeri sıfırdan öğrenmemin zorlukları çok büyüktü. Özellikle karda bastonla yön bulmayı öğrenmem, bunları yaparken dersleri anlamaya çalışmam, bir yandan da sosyal ilişkilerimi geliştirmem bayağı zorlayıcı oldu. Çok koştum, denedim, yanıldım, düştüm, kalktım ama en önemlisi de çok öğrendim. Şimdi geriye dönüp baktığımda yaptığım baston açma hareketinin, söylediğim cümlelerin ne kadar güçlü olduğunu görüyorum. Soğukta kaybolup ağlamak üzere olduğumda, ellerim donarken bastonu bile tutamadığım halimde, sinirden ve üzüntüden etrafta Türkçe bağırdığı ilk günlerimde bile içimdeki umudu hiç kaybetmedim. Beni hep ayakta tutansa elimdeki bastonum ve arkadaşşıma söylediğim o cümleydi: Ben değişime baston açıyorum. Elimdeki baston eğildi, büküldü, ama kırılmadan sapasağlam benimle kaldı. Ben de eğildim, zorlandım, ama yıkılmadan denemeye devam ettim. En büyük öğretilerimden birisi bazen doğru yolu öğrenmek için kaybolmak gerektiği oldu, çünkü yolları en iyi kaybolup kendim geri bulduğumda tam anlamıyla öğreniyordum. Son olarak da değişime önce baston, sonra kucak açmanın ne kadar geliştirici olduğunu anladım.

Yazımı burada bitirirken nice değişimlere beraber baston ve kucak açmayı, bunları paylaşmayı ve bastonun girmediği yer bırakmamayı diliyorum, sizi uyarladığım şu güzel sözle baş başa bırakıyorum: Yelkeni olmayan gemiye rüzgar da yardım etmez derler, aynı şekilde bastonu açık olmayan insana hayat da yardım etmezmiş. Bastonunuz açık, cesaretiniz bol olsun.

AIRA İLE İLGİLİ BİLGİLER GELMEYE DEVAM EDİYOR

Elif Emir Öksüz

elifemiroksuz@gmail.com

Sayı: 64, Haziran 2019

Geçen ayki genel yazımın ardından, şimdi sizlere öğrendiğim yeni şeyleri ve bir kullanıcı olarak AIRA deneyimlerimi aktaracağım.

Öncelikle AIRA'nın anlamıyla başlayalım. Açılımı Artificial Intelligence Remote Assistance. Anlamı ise, Yapay Zeka Uzaktan Destek.

AIRA artık Google gözlük ile çalışmıyor. İsterseniz akıllı telefonunuzdan, isterseniz de "Horizon kit" denen başka bir akıllı telefon ve gözlük ikilisinden hizmete ulaşabilirsiniz.

Horizon ile, metro gibi yeraltı mekanlarda bile daha iyi bağlantı ve gözlükteki kamera sayesinde ise daha iyi ve geniş açılı görüntü alınabildiği söyleniyor.

Ben yalnızca telefondan kullanıyorum.

Gelelim yeni öğrendiklerime...

AIRA Live diye bir şey var.

Diyelim ki beş kör arkadaş müzeye gittiniz, bir AIRA kullanıcısı AIRA görevlisine bağlanıp o konuşmayı Live yapıyor yani canlı yayınlıyor. Böylece, diğer dört arkadaş da kendi telefonlarından bu canlı yayını dinleyebiliyorlar. AIRA kullanıcısı olanların dakikaları harcanmıyor ve kullanıcı olmayanlar da ücretsiz bir şekilde arkadaşlarının sağladığı güzellikten yararlanabiliyor. Bir kullanıcı düğününü canlı betimletmiş mesela tüm katılımcılar için. Bu canlı yayınlar çok çok yakında kaydedilmeye başlanacak. Fanatik bir Game of Trones izleyicisi, son sezonun tüm bölümlerini betimletmiş mesela. Diziyi izlemek isteyen varsa, buradan betimleme yayınına ulaşabilecek. Canlı yayınlar için yalnızca ses kaydı yapılıyor. Görüntü kaydı alınmıyor. Kaydın kimlere açık olacağına da siz karar veriyorsunuz. İsterseniz yalnızca size özel olabilir, isterseniz kaydın şifresini paylaşarak istediğiniz kişilere erişim verebilir veya umuma mal edebilirsiniz. Düşünsenize, özel bir etkinlik için betimleme sağlamak ne kadar kolaylaşacak. Hiçbir araç gereç gerekmiyor, eğitilmiş bir betimleyici aramak gerekmiyor. Tüm katılımcılar kendi telefonlarından canlı yayına ulaşıp eğitilmiş birinden betimlemeyi dinleyebilecek hale geliyor.

Fotoğraf çekmek

AIRA temsilcisi, isterseniz sizin için sizin kameranızdan fotoğraf çekebiliyor. Konuşma bittikten sonra bu fotoğraflar, konuştuğunuz temsilcinin yaptığı betimlemeyle birlikte AIRA uygulamasında görülebiliyor, telefonunuza kaydedilebiliyor ve tıpkı diğer fotoğraflar gibi istediğiniz kişiyle ve platformda paylaşılabilir.

Dahası, fotoğraf çekme sabit bir şeyi okutma veya betimleme görevi için de kullanılıyor. Örneğin; paketin üzerindeki açıklamayı okuması için aradığım temsilci, hemen paketin fotoğrafını çekti. Böylece, dakikalarca telefonu elimde sabit tutmaya çalışmamış oldum.

AIRA ile mesajlaşabiliyorsunuz da.

Diyelim ki derstesiniz veya bir toplantıda. AIRA temsilcisiyle konuşmak ne güzel olurdu tam o anda gösterilen şeyi daha iyi anlayabilmek için. Fakat konuşursanız, herkesin dikkati dağılacak ve size odaklanacak. İşte tam bu gibi durumlarda devam eden aramanıza mesajla devam edebilir ya da mesaj atarak bir arama başlatabilirsiniz. AIRA temsilcisi size isterseniz mesajla isterseniz de sesli olarak bilgi verebilir. Mesaj yazmak bir işkence mi diyorsunuz? Buna da bir çözüm var. Sık kullandığınız mesajları önceden yazıp kaydedebilirsiniz. Böylece, sadece uygulama üzerinde o mesajı bulup tıklamanız yeterli olacak.

Yapay Zeka:

Horizon telefonun kamerası ve Siri benzeri bir asistan aracılığıyla bazı işleri bir temsilci aramadan yani dakika harcamadan halledebiliyorsunuz. Bunların başında şimdilik Seeing AI Short Text modu gibi bir belge okuma işlemi geliyor.

Deneyimlerime gelecek olursak:

Şimdilik yalnızca iki defa kullandım. İkisi de bir şeyin üzerinde leke olup olmadığını öğrenmek içindi. Karşı tarafın eğitilmiş olması ve on-on beş saniye gibi kısa bir sürede temsilciye bağlanabilmek çok güzel.

AIRA şimdilik sadece İngilizce ve yalnızca İngilizce konuşulan sınırlı sayıda ülkede mevcut. Bakalım başka dillerde hizmet vermeye ne zaman başlayacaklar?

Bir sonraki yazıma kadar kendinize has bakın.

NE DERSİNİZ?

Meral Sözen

Meralsozen1@gmail.com

Sayı: 64, Haziran 2019

Yüksek müsadelerinizle öfkeliyim dostlar. Diyeceksiniz ki "Niye?" Bir grup da diyecek ki: "Yine mi?"

Konu da bu zaten; karşılaştığımız ayrımcı veya mikrosaldırğan davranışlar karşısında nasıl bir tavır takınmalıyız?

Ödül almak üzere sahneye çıkıyorum; birincilikle birlikte en yüksek derecedeki özel ödülü alacağım ve ödül töreninin son konuşmasını yapacağım. Benden hemen önce konuşan kişi mikrofonu bana uzatırken: "Kızımızı da tebrik ediyorum" diyor. Son derece şık bir konuşma hazırlamışken, mikrofonu elime alıp: "Beyefendi 'kızımız' dedi ama 36 yaşındayım, felsefe öğretmeniyim..." diye başlıyorum konuşmaya, ve ortamın bir anda buz kesmesine sebep oluyorum.

Neyin yanlış olduğunu, ne orada ne burada ne de başka bir yerde anlatmak istiyorum artık. İnanmayacaksınız ama ben de sıkıldım. Hep aynı şeyler, hep aynı anlatma çabaları... O kişiye "Kızımız" dedirten tek şeyin karşısındakinin engelli oluşu olması... Ve benim kimsenin kızı ya da kardeşi olmayışım... Benim bir ailem var, kimsenin kucaklamasına ihtiyaç duymuyorum, kardeşlerim de var; kimseyle kardeş değiliz!

İyi ki de anlatacım yokmuş... Öğretmen hastalığıdır belki; yanlışlığı görüp düzeltme refleksi... Her neyse konumuza dönelim; bunu kullanışlı bir örnek olarak değerlendireceğim.

Böyle bir durumda tepkim ne olmalıydı? Öncelikle bazı dostlarım bana tepkisiz kalmamı önerirler; sebebi de benim canımı sıkmamı istemiyor oluşlarıdır. Bu tip durumlar çok yaygındır ve her birine öfkelenirsek bu bizim ruh sağlığımız için son derece zararlıdır. Evet, doğrudur. Ben de burada öncelikle şunu bir belirtmek isterim: Ben de 24 saat bunları düşünüyor değilimdir, eve gidip ağlıyor da değilimdir; ve kimseye de böyle yapmasını elbette önermiyorumdur.

Tepkisiz kalınması önerisine bir diğer gerekçe de şudur: Halkımız çok cahil ve bilinçsizdir, değişmesi de çok uzun yıllar alacaktır, bu nedenle verilen tepkiler faydasızdır ve boşu boşuna efor sarf edilmiş olur. İşte bu yaklaşım, bende "pasifize olmak, ümitsizlik, kadercilik gibi durumları çağrıştıran ki bunlar öfkeden de daha zararlıdır.

Pasifliğimize bulduğumuz bahanelerden biri de: "Tüm engelliler aynı çizgide değil, o yüzden birlikte hareket edemeyiz" gibi bir düşünce. Bu bizi durdurmamalı. Örneğin kadın hareketini düşünelim; "Kocamdır, döver de sever de" diyen kadınlar yok muydu? Bu nedenle kadın hakları mücadelesi yığınlığa kapıldı mı? Varsa imkansızlıklar içinde yoldaşlarımız, onlarla da bir olduğumuzu göstermek zorundayız.

Ben hiçbir şeyin boşa gitmeyeceğinden çok eminim. Benden önce ödül alan başka bir öğretmene de "kızımız" dendi ama o bir tepki vermedi. Belki de fark etmedi, orası önemli değil de, benzer bir tepki verseydi durum tekrarlanmayacaktı. Durum tekrarlansaydı bile bu sefer benim verdiğim tepki çok

daha etkili olacaktı. Hani şu karaya vuran deniz yıldızlarını yaşamaları için tekrar denize atma hikayesi vardır ya; oradaki gibi bir romantizm peşinde değilim ama karaya vuran tek bir deniz yıldızı olsaydı, onu tekrar denize attığımızda bu hareketin adı romantizm olmayacaktı öyle değil mi? Mükemmellik beklentisi bizi imkansızlığa götürür doğal olarak, ama mükemmel olmayacaksa hiç olmasın deme lüksümüz yok. Tembelliğimize, ümitsizliğimize, üşengeçliğimize veya duyarsızlığımıza da bu şekilde kılıf bulamayız.

Bir yandan da tepki veriyorsun da ne oluyor diye düşünmekten alamıyor insan kendini. Sanmayın ki ben tepki verdiğimde veya bu satırlarda bunları anlatıp durduğumda kişisel olarak rahatlıyorum. Hayır, rahatlamıyorum; tatmin olmuyorum daha doğrusu. Dergiyi okuyanlar zaten belli bir seviyenin üstünde düşünme pratiğine sahip insanlar. Tam olarak kime anlatıyoruz biz bunları? Bazen kendimiz söyleyip kendimiz dinliyormuşuz gibi hissediyorum. En azından; benzer sorunlarla karşılaşan insanlarla bir arada olmuş oluyoruz, dayanışma, bilgi ve deneyim paylaşımı içinde olmuş oluyoruz, bir de yıllar sonrasına da kalacak izler bırakmış oluyoruz. Bunların her biri paha biçilmez değerde benim için; yine de bazen iğneyle kuyu kazıyormuşuz gibi hissediyorum, neden dinamiti koyup patlatmıyoruz ki diye de soruyorum.

Yoldan geçen adam geliyor, alenen kişisel haklarınıza saygısızlık yapıyor, sözlü tacizde bulunuyor; ve bizden sakın, ağırbaşlı ve sabırlı tepkiler vermemiz bekleniyor. Cahillik ve bilinçsizlik mazeretleriyle hoş görmemiz bekleniyor hatta. Asıl bu romantizm. Biz de bazen kendimizi kaptırıp birilerine bir şeyler anlatmaya kalkıyoruz, çok temel konularda insanları ikna etmeye çalışıyoruz. Ne münasebet! Mesela apartman komşumun evine girip hırsızlık yapmamam konusunda benim ikna edilmem gerekiyor mu? Benim kimsenin eşyasına izinsiz dokunmamam gerektiği konusunda ikna edilmeye ihtiyacım yok, ama diyelim ki ikna olmadım; ne olacak o zaman? İnsanlar benim bilinçlenmemi mi bekleyecek? Rastgele birinin yanına gidip özel hayatıyla ilgili sorular sorabiliyor muyuz, hakkında onun yanında ileri geri yorum yapabiliyor muyuz? Yapsaydık nasıl tepkiler verilirdi? Bizden niye bilge bir derviş gibi davranmamız bekleniyor? Yoksa melek falan olduğumuza biz de mi inandırıldık? Toplumun bizi sorunlu, ukala veya kompleksli görmesi çok mu dert? Siyasi parti değiliz ki biz; herkese sempatik görünelim de oy kaybetmeyelim. Hakkım olanı talep ederken neden bin türlü şey düşünmek zorundayım? Bir şey haksızdır; neden herkesin tek tek "Evet, haktır" demesini sağlamak zorundayız? İster ikna olsun ister olmasın, ister anlansın ister anlamasın; bu benim sorunum mu? Yolda bana gelip, "Keşke yanınızda biri olsaydı" diyen birine, "Kes!" dediğimde neden ben öfkelenerek yanlış davranmış oluyorum?

Doğru hedefe yöneltilmiş öfke son derece yararlıdır. Bu bağlamda eylemlerimizin radikalleşmesinin de olumlu sonuçlar vereceğini düşünüyorum. Alttan almacı tavırların, bize giydirilen melek kostümünü sahiplenmekten bir farkı yok. Unutmayalım ki melek akıl ve irade sahibi değildir; hür iradesiyle onurlu yaşayan insan melekten üstündür. Bu kadar dinsel metafor kullanmışken, haksızlık karşısında susmanın da şeytan simgesiyle ilişkilendirildiğini ekleyeyim. Görüldüğü gibi nereden tutarsanız tutun, ortada bir sorun var. Ortada bir sorun varken de kimse bizden bir sorun yokmuş gibi davranmamızı beklememeli.

Öfke de dahil, insana dair ne varsa bizde de var olduğunu, anlatmak değil yaşatmak gerekiyor. Evet, öfkelenebiliriz, umursamaz da olabiliriz; üretebiliriz de, işten de kaytarabiliriz; içki içip taşkınlık da yapabiliriz, sokaklarda öpüşebiliriz de...

Engellilerin çocuk kategorisinde olmadığını belletmenin yolu, belki de biraz marjinalleşmekten geçiyordur; ne dersiniz?

GÜZEL GÜNLER GÖRECEĞİZ

Burak Sarı

buraksari2014@gmail.com

Sayı: 64, Haziran 2019

Arıyorum kendimi yabancı duvarlar arasında. İfade edemiyorum. Ben kimim? Bulamıyorum ortak dili. Ortak dilden irin akıyor. Kin, öfke nefret akıyor. Yanlış yerlere püsküren öfke toprağımı zehirliyor. Ekmekten ve aşktan uzak kalabalıklar aynı türküyü söylüyorlar. Kendi dilleriyle başkasının türkülerini. Sırtlarında şakırdayan kırbacın sesinde dans ediyorlar ve ilk fırsatta ellerine geçen kırbacı kendilerinden olanların sırtında şakırdatmaktan keyif alıyorlar. Alışamıyorum. Ben bu topluluktan çok mu farklıyım? Kesinlikle hayır. İki sayfa bir şey okumak insanı farklı kılmıyor ve bilerek aynı olmanın çelişkisi ayrı bir sorun teşkil ediyor. Ama insan doğasına aykırı bir durum olduğunun farkındayım. Sorgulama, düşünme ve okuma yetisi elinden alınmış insanlar kendilerini genel kabuller üzerinden var ediyorlar. Tamamen eşitsiz bir mantıkla oluşturulan bu kabuller, her seferinde başkalarına zarar veren eylemlere yol açıyor. Sürekli birilerine kin kusarak egolarını ayakta tutuyorlar. Son günlerde nefes almamızı bile zorlaştıran şiddet ve ayrımcılık haberleri tüm gündemi meşgul ediyor. Sahiller insanlara yasaklanıyor, Ermeni bir aile evinde saldırıya uğruyor ve sokak canlılarına korkunç bir vahşet uygulanıyor. İnsan insana tahammül edemiyor, insan doğaya tahammül edemiyor, insan kendisine tahammül edemiyor. Aşksız ve paramparça yaşam. Ben bu ayrımcılık örneklerinin en canımı yakanlarından birisini irdelemek istiyorum. Engelliler haftasında kör bir öğretmenle yapılan röportajı okuyorum. Bütün kan beynime sığıyor. Acıma ve öfke hisleri beynimi kemiriyor. Erişkin bir insan, kendi çalışma alanında sürekli rahatsız ediliyor. Şaka adı altında rahatsız ediliyor, kişiliğine saldırılıyor. Bu aptal davranışları sergileyenler de sanılacağı gibi ilkokul ya da lise çocukları değil ve ben bu insanların gülünç haline acıyorum. Kendisine hiçbir şey katmadan meslek sahibi olmuş unvanı öğretmen olan şahıslar. Toplumun geleceğinin ellerinde olduğu söylenen, mesleki unvanlarıyla kasım kasılan, kendilerine kutsallık atfedilen şahıslar. Gülssem mi öfkelensem mi bilemiyorum. Yetişkin bir insanı, elindeki kaşeyi meslektaşının alınına basacak kadar seviyesizleştiren şeyi merak ediyorum. Çok geçmeden de sorunun yanıtını buluyorum. Dili, rengi ve yaşam tarzı yüzünden insanları ötekileştiren zihniyetten taşan bir damar. Bu acınası şahıs kendisini bulamamış. Babasından, dedesinden gördüğünün üzerine bir şey katmamış. Kişiliğini bulamamış. Belki bir kitabı bile tamamlamamış. Doyasıya sevişmemiş, kendisine dayatılan sınırların beş metre yanına bile yaklaşmamış. Olmamışlığının tatminsizliğinin acısını kendisinden farklı olan meslektaşından çıkarıyor. Maalesef bu utanç verici durum birkaç kendini bilmezle sınırlı değil. Toplumsal bir yara. Toplum olarak kendimizi bulamamışız. Bütün sorunun kaynağı burada. Kollektif cehaleti yaşıyoruz ve bu durum cehaleti dokunulmaz hale getiriyor. Bir yönüyle de geçen ayki sayımızda irdelediğimiz, farklı olanı yönlendirme ve ona her istediğini yapabilme sorunuyla bağlantılı. Her ay temcit pilavı gibi sıraladığım önerilerimle bitireyim. Okuyun, aşık olun, sevişin, kavga edin, anlamaya çalışın, irdeleyin ve Küçük Karabalık olma cesaretini gösterin. Haziran Nazım'dır. Ben de onun Güzel Günler Göreceğiz şiirine atıf yaparak bitireyim. Çocuklarımızın evden işe iskelet olarak gelmediği, Cevap diye haykırma özgürlüğümüz olan, yalnız cumaları ve pazarların değil her günün bayram olduğu, maviliklere sürülen motorlarda 300 km hızla giderken öpüşmenin baş döndürücü heyecanının yaşanacağı güneşli güzel günlere.

KÖRÜN ARKADAŞI OLMAK

Zerrin Tezel

Zertez11@gmail.com

Sayı: 64, Haziran 2019

Merhaba,

Çok sayıda kör arkadaşı ve tanıdığı olan bir kadını. “Engelli” ifadesini sevmiyorum, bu nedenle kullanmak istemiyorum. Körlüğün yaşam için bir engel teşkil etmediğine inanıyorum. Engelleri yaratanların çevresine ilgisiz, duyarsız, gören insanlar olduğunu düşünüyorum. Bu düşüncemi destekleyen çok şey yaşadım. Ben sadece bir gün içinde yaşadığım gözlemlerimi sizinle paylaşmak istiyorum.

Mayıs ayının güneşli bir Pazar sabahında keyifle evden çıktım. Beşiktaş İskelesi’nde bir arkadaşım ile buluşup Moda Çay Bahçesi’ne kahvaltıya gidecektim. İskeleye vardığımda, kapıda kulaklıklarını takmış telefonuyla ilgilenerek oyalanan arkadaşımın yakınındaki bir iki kişinin kendisini göz hapsine almış olduğunu fark ettim. Arkadaşım ile selamlaştık, iskeleye doğru yürürken göz hapsine alan kişilere “Ne var?” gibisinden baktım. Yüzlerindeki ifadenin anlamını sanırım kendileri de bilmiyorlardı; şaşırma, acıma, takdir, garipseme türünden duyguların karışımı bir ifade. Arkadaşım elinde bastonuyla yanımda yürüyorken, kalabalığın içinde ayrı düşmeyelim diye koluma girdi. Vapura bindik, dışarı oturduk, sohbet ederek ve bir yandan da D vitaminlerini emerek karşıya geçiyoruz. Kadıköy’e vardık, vapurdan inerken arkadaşım kendisine yardımcı olmayı teklif edenleri kibarca reddetti. Sonrasında, konuştuğumuzu ve arkadaşımın yalnız olmadığını fark eden o yardımsever insanlar, bana suçlayıcı şekilde ters ters baktılar. Koluna girmedim, koruyup kollamadığım için bana kızmış olmalı. Çocuğuyla ilgilenmeyen bir anne miyim ben?

Moda’da yol boyu güle oynaya yürüyoruz, bir pastaneye girip yiyecek bir şeyler aldık. Girdiğimiz dükkan sahibi, arkadaşımın “Zencefilli kurabiye var mı?” sorusunun cevabını bana bakarak “Henüz çıkmadı ama çok güzel portakallı var ister misiniz?” diye sordu. Ben de “Bunu ben bilemem.” dercesine sitemkar bir edayla iki elimin avuçlarını yukarı doğru açıp dudaklarımı kaydırdım. Dükkan sahibi hemen kendini düzeltti, soruyu tekrar doğru kişiye sordu. Tüm soruları cevaplama konusunda çok mu istekli görünüyor ben?

Çay bahçesine vardık, garson geldi. Ben çay isterken, arkadaşım Türk kahvesi istedi. Garson bana “Beyefendi sade mi orta mı içer?” diye sordu. Ben de “Kendisine sorsanız.” deyince yüzü asıldı, arkadaşım sormasına gerek bırakmadan sade içtiğini söyledi. Sıra hesap istemeye geldi, arkadaşım hesabı istemeden önce bana “Elini cebine atma sakın, benden.” mesajını verip garsona seslendi, garson masaya gelip bana bakarak “Buyrun.” dedi. Hey Allah’ım, tam dayaklık bu adam, arkadaşım bazen görünmez oluyor olmalı. Arkadaşım hesabı ve pos cihazını istedi. Garson pos cihazıyla geri geldi, arkadaşım kartını verdi, adam pos cihazını yine bana uzattı. Gerçekten dövmek istiyorum bu adamı, parmağımla sert bir şekilde arkadaşımı işaret ettim. Bu adamın düzelme ihtimali var mıdır bilemiyorum, dükkan sahibi gibi değil. Hayali bir arkadaşla mı vakit geçiriyorum ben?

Moda'dan değişiklik olsun diye tramvaya bindik. Tramvay dolu, herkes arkadaşımına bir ihtimamla yaklaştı, genç bir adam oturduğu koltuktan kalkarak yerini verdi. Arkadaşım oldukça sportmen, sağlıklı ve genç. Bu ilgi niye ki? Bunca senedir bir kadın olarak ilgi gören, öncelik gören değil miydim ben?

Güzel bir günün sonunda, buluştuğumuz noktada Beşiktaş İskelesi önünde ayrıldık. Ben başka bir arkadaşım ile buluşmak üzere Nişantaşı'na yola koyuldum. Bir kafede beni bekleyen arkadaşım ile buluştum. Telefonuma gelen mesaja izin isteyerek cevap yazdım. Sonra da teselli edilmeyi umarak hafif bir serzenişle günün kısa bir özetini geçtim. Telefonda mesajlaştığım kişinin günü geçirdiğim arkadaşım olduğunu söyledim. Bir üniversitede akademisyen olarak çalışan masadaki arkadaşım gözlerini açarak "Nasıl yani, bir körle mi mesajlaşıyorsun şu an, nasıl mesaj yazabiliyor?" dedi. Tamam, teknolojiyi çok takip etmez ama yine de bu sorusuyla; ağır geldiği için yiyemediğim kaymaklı ekmek kadayıfı kıvamında, güne noktayı koyan kişi oldu. Sustum, yutkundum. Sonra üşenmedim uzun uzun anlattım. Çok hayret etti ama sanırım bazı şeyleri biraz anladi.

Bütün engelleri aşarak günü bitirdik, biraz yorulduk, biraz gerildik ama keyif aldık.

İstenmediği halde yardım eden yardımseverler; izinsiz bir insan bedenine dokunanlar; konuşurken yüze bakamayan iletişim sorunlular; uyarılara rağmen inatçı laf anlamazlar; cinsiyeti, yaşı, başı yok sayıp ötekileştirenler; çevresine yabancı aydınlar! "Engel" siz misiniz?

OTOBÜSÜM UÇAR GİDER

Bahar Yavuz

psybahar@gmail.com

Sayı:64, Haziran 2019

Her sabahın kaçınılmaz rutini olarak aktarma yapacağım durağa gelince otobüsün orta kapısından kendimi bilinmez bir boşluğa bıraktım. Bilinmez diyorum çünkü otobüsün nerede duracağı hiç belli olmuyor. Belki henüz kendi kendine duran bir araç olmadığından, şoförün bizi nerede bırakmayı uygun gördüğü her zaman değişiyor demek daha doğru olacak. Hal böyle iken yolun ortasına indiğimi fark ettiğimde; her ne kadar her taraftan otobüs, araba vb. araçların gelişine alıştığımı düşünsem de istemsiz tedirgin oluyorum. Bastonla yoklayarak iki çalışan ama henüz hareket etmeyen aracın arasından geçerek kaldırıma ulaşmaya çalışıyorum. Sonunda bastonumun tekeri bana kaldırımını muştuluyor. İçim rahatlıyor. Öyle ya bir günü daha çarpılmadan atlatıyor oluşumun göstergesi bu. Kaldırımda bir sonraki otobüsümün değiştirilen durağına doğru yürürken, İstanbul'a yaklaşık yedi yıl evvel geldiğimde; yanlış inilen durakların, geç kalmalarla sonuçlanan düşüncesiz yol tariflerinin, gelen aracı söyleyeceğini beyan edip haber vermeden gidenlerin, insanlara gelen araçları durmadan sormaların bir gün nihayet bulacağına inandığım aklıma geliyor. O zamanlar herhalde sorun 19 yaşında koca şehirde tek başına dolaşmaya uyum sağlamaya çalışan bende olacak, sonra da her şey zaman içinde durulacak diye düşünüyordum. Ne var ki hiçbir şey öyle olmadı. Mesele ne benmişim ne de uyum süreci. Çünkü ben ne kadar geliştirim de kendimi, uyum yerini kendi evi gibi koca şehirde dolaşmaya bıraksa da, baktım ki ben hala yol ortasında biniyorum, otobüs kaçırıyorum ve randevu, eğitim vb. yerlere geç kalıyorum. Bunu düşünmek içimin sıkılmasına sebep oluyor. Oysa ben yıllardır bağımsız hareket edenlerin nihai bir huzurla yaşamlarını kurup devam ettirdiklerini düşünmüştüm. Oysa benim için özgürce çıkılan her yol, huzura atılmış bir çentikti. Ta derinlerden gelen bir hüsrana dalgası, ürperten bir esinti gibi içimi titretiyor. Fakat yola devam etmeliyim, yoksa otobüs kaçacak.

Bir önceki işyerime giderken üç araç değiştirmek zorunda kalıyordum. Bu da daha işe varmadan yorulmama neden oluyordu. Öyle ki bir süre sonra sabahları uyanmak istemediğimi, sabah ve akşam saatlerinin bir işkence gibi geldiğini fark etmiştim. Ömrümün sonuna kadar böyle sürüklenen bir çuval gibi kontrolsüz hissedeceğimin kaygısı tüm duygulara bir krema gibi bulaşıp her yere yayılıyordu. "Bu hangi hat? Şu kaç numara?" diye soran bıkkın sesime yabancılaşmaya başlamıştım. Öğrenciliğimi en çok toplu taşıma ve kaldırım işgali sorunlarının olmayışıyla özlüyordum. Yani şu evrende kaç kişinin aklına gezmekten, kulüplerden, keyifli arkadaş ortamlarından, tasasızlıktan çok bu tarz geri plana atılması meseleler gelirdi? İşte ben yine başkalarından farklı öncelikleri dert edindiğim, birtakım gören görmeyen arkadaşların "Çok kafana takıyorsun. Böyle nasıl yaşıyorsun?" tepkilerini layık gördüğü hallerimle, ben kendi ötekimin de ötekisi oluyordum.

Neyse düşünme düşünme durağa gelmişim. Tabii gene anonsu çalışmayan otobüslerin numarasını sormam gerekecek. Otobüs durakta durmayacak, birinin yönlendirmesiyle kapısına ulaşacağım. Şoföre anonsu açmasını söyleyeceğim, çalışmadığını iddia edecek. Kapı numarasını

soracağım, “Bilmiyorum.” diyecek. Açıp İETT'nin Twitter hesabından öğrenebildiğim detayları yazacağım. Cevap olarak, hiçbir yerde körlerin anlayacağı şekilde yazılmamış kapı numarası bilgisini talep edecekler. Sonra bana gelen cevap her zamanki gibi bir şey olacak. Haziran’da olduğumuzu göz önünde bulundurarak eski bir örneği hatırlamak gerekirse:

Sayın Başvuru Sahibi;

İlgi: 25.03.2019 08:21:52 tarih ve 1-14850030183 no’lu Başvurunuz

Müdürlüğümüze ilemiş olduğunuz başvurunuz ile ilgili İstanbul Elektrik, Tramvay ve Tünel İşletmeleri Genel Müdürlüğü (İETT) ile görüşülmüştür. Görüşme neticesinde tarafımıza verilen bilgi aşağıdaki gibidir:

"Kurumumuza yapmış olduğunuz başvurunuz incelenmiştir. Uydu Takip Sistemi’nden bütün araçlarımız gün boyu takip edilmektedir. Bilgilerini vermiş olduğunuz aracımız 07:45 seferine ait olup saat 07:45 servisimizin planlanan saatte başladığı, söz konusu duraktan 08:15’de geçtiği tespit edilmiştir. Ayrıca; herhangi bir gecikmenin söz konusu olmadığı ancak yol ve yolcu durumuna göre ara duraklara varış zamanının değişkenlik gösterebileceği, durak ve güzergah ihlali bulunmadığı tespit edilmiştir."

İETT GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

ALO 153 Beyaz Masa

Tam aldığım klasik cevaplara mutlu mesut şekilde biçare ben çekeceklerimi düşünürken kurtarıcı sesleniyor: "Günaydın Bahar!". İş arkadaşımın karşılaştığı için kocaman sırtıp: "İyi ki karşılaştık, vallahi beni büyük zahmetten kurtardın. Şimdi gönül rahatlığıyla, tam da tüm kurumlarıyla İstanbul'un, ülkenin, hatta dünyanın istediği gibi tek başına sokağa çıkma gafletinde bulunan bir kör kendini bir gören sahibin ellerine teslim edebilir." diyorum.

Öte yandan gündelik rutinlerimizden kurtulduğumuz zamanlarda inatla, sabırla ve yılmadan erişilebilir bir ulaşımın, bir hayatın mücadelesini vermeye devam ediyoruz. Yine bazı sabahlar gidilecek güzergâhlar düşünüldüğünde bunaltıcı, yine bazı otobüsler endişe dolu, yine kimi yollarda biz Allah'a emanet... Ne yapalım? Hiçbir mücadele artan bir grafikte gösterilecek kadar pirüpak değil. Hiçbir kör nerede ve kim olursa olsun, kendi savaşını hep koşarak vermedi, vermeyecek. Hiçbirimizin mücadelesi de bir ötekenden, bir öteki andan azade değil.

KARANLIĞIN HIZI KİTABI ÜZERİNE

Habil Bozkurt

bozkurthabil@gmail.com

Sayı: 64, Haziran 2019

Karanlığın Hızı kitabından Sevgi Mart'ın EEEH Dergi'deki son yazıları sayesinde haberdar oldum. Araba kullanan eskrim sporuyla ilgilenen otizmlili genç benim de alakamı çekmişti. Vakit kaybetmeden kitabı Getem'den indirip okumaya başladım. Ramazanın tesiriyle Kitabı okuyup onunla ilgilenmem biraz zaman olsa da geçen gün kitabı bitirmeyi başardım. Kitap ile alakalı düşüncelerime gelince, baştan şunu söyleyeyim: bu kitap baş kahramanı Leou'nun kitabın sonunda hep hayalini kurduğu uzay seyahatini gerçekleştirmesi sebebiyle 1 başarı hikayesi anlatıyor gibi dursa da meseleye sakatlık açısından baktığımızda aslında anlattığı 1 başarısızlık öyküsüdür. Bu düşüncemin sebebine geçmeden evvel anlatacaklarımı daha sağlam 1 temele oturtabilmek için kitabın kısa 1 özetini çıkarmanın faydalı olacağı kanaatindeyim.

Bir ilaç şirketi bünyesinde engellilere ayrılmış bir bölüm var ve bu bölümde otizmliler istihdam ediliyor. Bölümde istihdam edilen otizmlilerin hepsi sahasında ileri derecede eğitim almış insanlar ve işlerini çok güzel yapıyorlar. Hatta kitabın baş kahramanı Leou matematik bölümü mezunu, bilgisayar programcılığı bilen, işinin haricinde eskrim sporuyla da ilgilenen bir karakter olarak karşımıza çıkıyor. Şirket bu insanların verimli olabilmeleri için ofisinden spor salonuna kadar onlara mahsus bir kampüs inşa etmiş. Şirket tüm bunları babasının hayrına yapıyor tabii. Kanunlar gereği şirket bu yaptıklarının karşılığında devletten hatırı sayılır oranda vergi indirimi alıyor. İşler bu şekilde yolunda giderken alt seviyedeki şirket idarecilerinden biri bu ayrıcalıkların şirkete 1 yük getirdiğini iddia ediyor. Bununla da kalmayıp Otizmlili çalışanların henüz deneme aşamasındaki 1 tedaviyi kabul etmelerini, aksi takdirde işlerine son verileceğini ima eden 1 ultimatome veriyor. Bittabi otizmlili çalışanlar bu dayatmayı reddediyorlar. Hatta otizmlili çalışanlardan Linda bu tedaviyi kabul etmektense şirketten istifa etmeyi dahi düşünüyor. Bununla beraber kendilerine verilen düşünme süresi içerisinde otizmlili çalışanlar arasında görüş ayrılıkları da kendini göstermeye başlıyor. Bazı çalışanlar tedavi oldukları takdirde kendilerinin de normal insanlar gibi toplumda kabul göreceklere düşüncesiyle tedaviyi kabul etmekten yana tavır koyuyorlar. Tüm bunlar yaşanırken vaziyet şirketin üst idaresinin kulağına gidiyor. Üst idareciler böyle 1 dayatmanın mümkün olamayacağından bahisle otizmlili çalışanları tedaviyi kabul edip etmemekte serbest bıraktıkları gibi onları tedaviyi kabul etmedikleri takdirde işten atmakla tehdit eden alt seviyedeki idareciyi de şirketten kovuyorlar. İşte tam bu noktada garip 1 şey oluyor. Tedaviyi kabul etmedikleri takdirde işten atılmaları gibi bir şey söz konusu olmadığı halde başta kitabın baş kahramanı Leou olmak üzere tüm otizmlili çalışanlar tedaviyi kabul ediyorlar. Kitabı tenkit etmemin sebebi de burası zaten. Otizmlili çalışanların tedaviyi kabul etme sürecinde yaptıkları uzun tartışmalar bir tarafa kitabın baş kahramanı Leou'nun günlük hayatına ve tedaviyi kabul etme aşamasına geliş hikayesine bir göz atmak meselenin arka planı hakkında bize yeterli bilgi verecektir. Kitapta Leou'nun günlük hayatı ve hususi dünyası üzerinde uzun uzun durulmuş. Leou Matematik mezunu, bilgisayar programcılığı bilen, işinde başarılı otizmlili 1 genç. Leou hafta içi her gün işe gider, çarşamba günleri eskrim sporu yapar, Cuma günleri çamaşır yıkar, cumartesi günü otizmliler derneğine takılır, pazar günü kiliseye gider, Hoşlandığı bir kadın vardır. Ayrıca birçok otizmlili insandan farklı olarak araba kullanabilmek de leou'nun yapabildikleri arasındadır. Bu veriler ışığında Leou'nun

son derece normal bir insan olduğunu söyleyebiliriz değil mi? Hatta matematik ve bilişim sahasında uzman olması Leou'yu diğer insanlardan daha ileri bir seviyeye çıkarıyor. Fakat birileri Leou ve Leou gibi insanları, normal bir birey kabul edilmelerinin ve hayallerini gerçekleştirebilmelerinin ancak tedavi görmek şartıyla mümkün olacağına inandırmayı başarıyor. Ve Leou ve Leou gibiler de kendilerine has tüm farklılıklarından vazgeçip tedavi olmayı kabul ediyorlar. Nitekim kitabın sonunda tedavi gören Leou yeni bir hayata başlıyor. Ve astronomi okuyup uzaya gidiyor. Leou kendi olmaktan taviz vermeden uzaya gitmek için mücadele edip bunu başarmış olsaydı kitap için 1 başarı hikayesinden söz edilebilirdi. Ne var ki yazarın Leonun uzaya gitmesini tedavi olmak şartına bağlaması en azından benim gözümde kitabın değerini hiçe indiriyor. Kitabı okuyanlar yazarın normallik algısını tenkit etmek için kitabı böyle bir sonla bitirdiğini düşünebilirler. Eğer gerçekten de yazar bu kitabı normallik algısını tenkit etmek için yazdıysa neden Leou ve arkadaşları kitabın sonunda tedavi olmayı kabul ettiler? En mühimi neden hayallerinin gerçekleşmesinin, toplum nezdinde kabul görmelerinin ancak tedavi olmakla mümkün olduğuna ikna oldular? Yine de birçok meseleye ışık tutmasından ötürü bu kitabı siz kıymetli okurlarıma tavsiye ederim.

Yazıma son vermeden evvel kitabın işaret ettiği manaya birazda bizim cepheden bakalım. Hepimizin bildiği gibi bizim kör camiasında yıllardır bir pilli gözlük hikayesi dolaşır durur. Zaman ve zemine göre mahiyetinde değişiklik olsa da hikayenin temel mantığı aynıdır. Amerika'da bir tedavi bulunmuştur. Bu tedavi uygulandığı takdirde dünyada körlük kalmayacaktır. Amerika'da ihtisaslarını tamamlayan bir doktor bu tedaviyi memleketimizde tatbik etmeye karar vermiştir. Bu gibi şeylere balıklama dalmayı marifet bilen bazı sakat dernekleri işe dahil edilir; mevzu ile alakalı toplantılar yapılır. Sponsorlar, engelli ailelerinden toplanan paralar derken her zamanki gibi tedavi söylentisinin fos çıktığı anlaşılır. İş bu kadarla da kalmaz; toplanan paralar yüzünden taraflar arasında sonu mahkemede biten tartışmalar yaşanır. Ufak 1 internet araştırmasıyla bunun binlerce misalini bulmak mümkün. Bana soracak olursanız ben tedaviye karşı değilim. Benim karşı olduğum husus her tedavinin herkeste aynı neticeyi vermeyeceği bilindiği halde insanları toplumda kabul görmenin, hayallerini gerçekleştirmenin ancak tedavi görmekle mümkün olacağına inandırıp bundan kendine rant devşirme sahtekarlığıdır.

İŞARET DİLİNDE EYLEMLER

Yasemin Mart

yasemenmart@gmail.com

Sayı:64, Haziran 2019

Söyleştüğümüz her sözcüğün birbiri ile bağıni kuran, anlatmak istediklerimize nokta koyan eylemlerimiz hakikatin içinden çağıldıkça hâl ve hareketlerimize bürünür. Ömürlerimizi vaktin içinde sarf edip saf ve temiz olmaya yol yürüdükçe hâlden fiil, fiilden hâl olur; arı duru hayat çeşmesinden içer, ömür bolluğuna erişir. Vaktimiz düşündüğümüz, yaptığımız hareketlerin güzelliği ile güzelleşir.

Her dilde muhabbetin hâli olan söylemek eylemi ile başlayalım:

Söylemek: Sağ elimizin başparmak, yüzük parmak, serçe parmağı kapalı ve avuç içinde, işaret parmağı ve orta parmak dudak hizasından hitap ettiğimiz kişiye doğru birbirinin zıt yönünde aşağı yukarı hareket ederek ilerletiriz.

Susmak: Sağ elimizin serçe parmak, yüzük parmak, orta parmak, başparmak kapalı ve avuç içinde işaret parmağı yukarı bakar vaziyette iken dudağımıza bir defa dokundururuz; hemen ardından, bütün parmaklar kapalı, avuç içinde işaret parmağımızı dudağımıza dokundururuz.

Sormak: Sağ elimizin ve sol elimizin serçe parmak, yüzük parmak, orta parmağı kapalı, avuç içinde iken başparmağımız ve işaret parmağımız hafifçe büküriz. Sol elimizin bükük vaziyetteki işaret parmağını sağ elimizin bükük vaziyetteki başparmağının parmak ucuna kondurup şekli bozmadan hitap ettiğimiz kişiye doğru yöneltiriz. Bu aynı zamanda işaret dili alfabesindeki "S" harfinin karşılığıdır.

Bilmek: Sağ elimizin parmakları birbirinden aralı ve başparmak yukarı bakar vaziyette iken, çenemiz hizasına bir defa başparmağımızı dokundururuz.

Seyretmek: Sağ elimizin parmakları birbirine bitişik; başparmağımız biraz aralı ve avuç içi sağ tarafa bakar vaziyette iken; serçe parmağımız, yüzümüzü sağ tarafından aşağıya doğru bir defa indiririz.

Yürümek: Sağ elimizin serçe parmak, yüzük parmak, başparmağı kapalı, avuç içinde orta parmak ve işaret parmağı açık, birbirinden aralı iki parmağın parmak uçları yere dik aşağı bakar vaziyette iken; birbirinin zıt yönde birkaç defa hitap ettiğimiz kişiye doğru ileri geri hareket ettiririz.

Paylaşmak: Sağ ve sol elimizin serçe parmak, yüzük parmak, orta parmağı kapalı, avuç içinde işaret parmakları bükük, başparmak işaret parmağının içerisinde her iki elimizin baş ve işaret parmaklarını birbirine dokundurup hemen ardından avuçlarımız açık hitap ettiğimiz kişiye doğru yöneltiriz.

Özlemek: Sağ elimizin serçe parmak, yüzük parmak, orta parmağı kapalı, avuç içinde başparmağımız ve işaret parmağımız hafif bükük, parmak uçları birbirine değer vaziyette iken; yüzümüzün sağ tarafına (şakak bölgesine yakın) koyup birkaç defa başparmak ve işaret parmak uçlarımızı birbirinden ayırıp birleştiririz.

Söz vermek: Sağ elimizin serçe parmak, yüzük parmak, orta parmağı kapalı, avuç içinde işaret parmağı bükük, başparmak işaret parmağının içerisinde dudağımıza (işaret parmağımızı) hafifçe dokundurup ileriye doğru götürürüz. Hemen ardından, sağ elimiz avuç içi yukarı bakar vaziyette iken; hitap ettiğimiz kişiye doğru ileri yöneltiriz.

Çağırma: Sağ elimizin avuç içi yukarı bakar ve omuz hizasından uzak (kolumuz açığa yakın) vaziyette iken; hafifçe hem kolumuzu büküp hem de parmaklarımızı avuç içine yaklaştırarak kendimize doğru getiririz.

Uyanmak: Sağ ve sol elimizin serçe parmak, yüzük parmağı kapalı, avuç içinde işaret parmağı ve yüzük parmağı birbirine bitişik ve yere paralel vaziyette iken her iki elimizde sağ veya sol omzumuzun üzerinde başparmaklar, bitişik olan parmakların uçlarına bir defa dokunur ve bırakırız.

Akıl etmek: Sağ elimizin serçe parmak, yüzük parmak, orta parmağı kapalı, avuç içinde iken; başparmak ve işaret parmağımızı hafifçe bükürüz. Bu aynı zamanda işaret dili alfabesindeki "C" harfinin karşılığıdır. C şeklindeki parmaklarımızı yüzümüzün sağ

tarafına (şakak bölgesine yakın) dokundururuz. Hemen ardından, sağ elimizin serçe parmak, yüzük parmak ve orta parmağı kapalı, avuç içinde işaret parmağı bükük, başparmak işaret parmağının içerisinde iken; kolumuz hafif bükük, sağ bileğimizi aşağıya doğru düşürürüz.

Sevmek: Sağ elimizin parmakları birbirine bitişik, serçe parmağımızı kalbimizin üzerinden sağ alt tarafa doğru hafifçe kaydırırız. “sevilmek” sözcüğünü de aynı hareket ile gösterebiliriz. Burada mimikler önem kazanır.

Bulmak: Sağ elimizin serçe parmak, yüzük parmak, orta parmak ve başparmağı kapalı, avuç içinde serçe parmak yere bakar vaziyette, işaret parmağı açık, elimiz omuz hizasından uzak (kolumuz açığa yakın), işaret parmağımızı yavaşça bükerken, kolumuzu da katlayarak kendimize doğru getiririz.

Okumak: Sağ ve sol elimizin parmakları birbirine bitişik, gövdemizin biraz önünde ve avuç içi yukarı bakar vaziyette iken; kafamızı hafifçe sağ ve sola çeviririz.

Eylediğimiz her filin, iyi ve güzel olandan geçmesini umut ederim.